

СУЧАСНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИЦІ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДО ВИКЛАДАЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Резюме

Стаття присвячена проблемі використання сучасних освітніх технологій у вищій школі. **Метою дослідження** було виявлення чіткого і сучасного визначення поняття «освітня технологія», а також обґрунтування такої класифікації сучасних освітніх технологій, яка може використовуватись при підготовці здобувачів вищої освіти до викладацької діяльності.

Дослідження ґрунтувалося на використанні кількох теоретичних та емпіричних **методів**: аналізу, порівняння та узагальнення, а також вивчення педагогічного досвіду та продуктів діяльності.

На основі теоретичного аналізу та порівняння було розкрито сучасне тлумачення сутності поняття «освітня технологія». Показано його розбіжність з поняттями «педагогічна», «навчальна», «інноваційна» та «інформаційна технологія». Здійснено порівняння найбільш відомих класифікацій освітніх технологій, що описуються сучасними українськими дослідниками. Визначено недоліки існуючих класифікацій. Доведено важливість обґрунтування чіткої класифікації сучасних освітніх технологій для використання у підготовці здобувачів освіти до викладацької діяльності.

На основі вивчення робочих програм навчальних дисциплін, що використовуються у закладах вищої освіти для підготовки майбутніх здобувачів вищої освіти до викладацької діяльності, вивчено практичний досвід класифікації сучасних освітніх технологій.

На основі узагальнення розроблено авторську класифікацію сучасних освітніх технологій за критерієм інноваційності та описано досвід її використання при підготовці здобувачів вищої освіти до викладацької діяльності у ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана».

Результати дослідження засвідчили ефективність використання запропонованої класифікації сучасних освітніх технологій при підготовці здобувачів вищої освіти до викладацької діяльності.

За результатами дослідження сформульовано **висновки** про ефективність та перспективність використання запропонованої класифікації сучасних освітніх технологій у наукових дослідженнях та практиці викладання.

Ключові слова: інноваційна освітня технологія; інформаційна освітня технологія; класифікація освітніх технологій; навчальна технологія; освітня технологія; педагогічна технологія.

Вступ. Протягом останніх десятиріч у всьому світі відбуваються стрімкі процеси модернізації, технологізації освіти, а також її адаптації до складних умов сьогодення. Передусім, освіта стає все більш затребуваною соціальною сферою, яка забезпечує потреби людини в особистісному та професійному розвитку протягом усього її життя. Розвинена система освіти стає ключовою характеристикою та показником рівня розвитку країни в цілому. Водночас і сама освіта, пристосовуючись до індивідуальних і суспільних потреб, стає все більш гнучкою, інтенсивною та технологічною.

Ключовою вимогою забезпечення ефективності освітнього процесу на сьогодні є технологічний підхід, який дозволяє оптимізувати досягнення навчальних цілей та забезпечити масовість підготовки. Технологічність освіти позначає її системність та упорядкованість, спрямованість на обов'язкове досягнення поставлених цілей та контроль отриманих результатів. При цьому зберігається і варіативність освіти, насамперед, через існування різноманітних освітніх систем, використання численних освітніх технологій. Сучасні педагоги мають велику кількість можливостей щодо вибору та використання цих технологій. Однак для того, щоб здійснювати правильний і оптимальний вибір, слід сформулювати чітке та системне уявлення про зміст, особливості, види та критерії відбору сучасних освітніх технологій у майбутніх викладачів, які або отримують спеціальну педагогічну освіту, або при підготовці здобувачів вищої освіти до викладацької діяльності у процесі іншої фахової підготовки у ЗВО.

У наукових джерелах ми знаходимо багато думок щодо сутності освітніх технологій. В Україні технологічний підхід в освіті та освітні технології описані у роботах численних дослідників (Дичківська І. М., Дубасенюк О. А., Михайличенко М. В., Постоян Т. Г., Прокопів Л. М., Рудик Я. М., Сисоєва С. О., Чепіль М. М. та ін.). Пропонуються різноманітні тлумачення поняття «освітня технологія», а також його відокремлення від аналогічних понять, зокрема, «педагогічна технологія», «навчальна технологія». Водночас у розумінні сучасних освітніх технологій спостерігаються і певні неточності.

Зокрема, часто такі технології ототожнюються з поняттями «інноваційні» та «інформаційні технології», що є, на наш погляд, не зовсім коректним.

Проблемним питанням на сьогодні також залишається класифікація освітніх технологій. У працях багатьох українських дослідників (наприклад, Антонова О. Є., Барладим В. М. та ін.) вказуються найбільш відомі класифікації, однак ці класифікації переважно одних і тих самих, переважно російських дослідників (Кларін М. П., Левітас Д. Г., Селевко Г. К. та ін.).

В українських підручниках і навчальних посібниках з дисциплін, присвячених технологічному підходу в освіті, представлені окремі види технологій, яким однак не надається достатнього обґрунтування.

Також недостатньо вивченими та висвітленими у науковій літературі є погляди зарубіжних дослідників на технологічний підхід в освіті, поняття та класифікацію освітніх технологій.

Отже, на сьогодні в теорії та практиці підготовки майбутніх викладачів у ЗВО існує **проблема** відсутності більш менш єдиного та чіткого тлумачення сучасних освітніх технологій та їх класифікації з урахуванням досвіду українських та зарубіжних дослідників.

Метою дослідження було виявлення сучасного визначення поняття «освітня технологія», а також обґрунтування такої класифікації сучасних освітніх технологій, яка може використовуватись при підготовці здобувачів вищої освіти до викладацької діяльності.

Завдання дослідження:

1) розкрити сучасне тлумачення поняття «освітня технологія», визначити відмінності у розумінні понять «освітня», «педагогічна», «навчальна», «сучасна», «інноваційна» та «інформаційна технологія»;

2) виявити та порівняти наявні класифікації освітніх технологій, що пропонуються сучасними українськими дослідниками;

3) вивчити практичний досвід класифікації сучасних освітніх технологій;

4) обґрунтувати класифікацію сучасних освітніх технологій, яка може використовуватись при підготовці здобувачів вищої освіти до викладацької діяльності.

Методи та методики дослідження. У дослідженні використовувалися теоретичні та емпіричні методи: аналіз, порівняння та узагальнення, а також вивчення педагогічного досвіду та продуктів діяльності. На основі методу аналізу було здійснене вивчення наукових та навчально-методичних джерел, виявлено суттєві характеристики та надано сучасне визначення поняття «освітні технології». Метод порівняння дозволив встановити відмінності у розумінні понять «освітня», «педагогічна», «навчальна», «інноваційна» та «інформаційна технологія», співставити наявні класифікації освітніх технологій, що пропонуються сучасними українськими дослідниками. На основі методів вивчення педагогічного досвіду та продуктів діяльності було виявлено особливості розуміння та класифікації сучасних освітніх технологій у практиці викладацької діяльності у вищій освіті. Метод узагальнення дозволив обґрунтувати класифікацію сучасних освітніх технологій, яка може використовуватись при підготовці здобувачів вищої освіти до викладацької діяльності.

Результати. У ході аналізу науково-педагогічної літератури було встановлено, що термін «технологія» щодо освітнього процесу нині використовується дуже активно поряд з більш традиційними поняттями (форми, методи, засоби навчання тощо).

Найбільш повно сутність, походження та класифікація педагогічних технологій розглядається українською дослідницею Дичківською І. М. (Дичківська, 2004: 58 - 64). Надаючи визначення педагогічної технології, автор характеризує її і як науку, що досліджує найраціональніші шляхи навчання, і як систему способів, принципів і регулятивів, які застосовують у навчанні, і як реальний процес навчання, і як конструкцію, стратегію, алгоритм дій педагога, організацію педагогічної діяльності (Дичківська, 2004: 66). Бачимо, що автор надає неоднозначне тлумачення цього поняття.

Не зовсім чітко автором розводяться й поняття «освітня технологія», «педагогічна технологія» та «технологія навчання». Спочатку автор описує педагогічну технологію, та визначає, що в освітній практиці вона може функціонувати на різних рівнях: загальнопедагогічному – як тотожна педагогічній системі; предметно-методичному – як окремої методики та локальному (модульному) – як технології окремих частин навчально-виховного процесу (Дичківська, 2004: 67). Тобто поняття педагогічної технології виділяється як найзагальніше. Але далі автор описує ієрархію технологій в освіті, де вже освітня технологія характеризується як найзагальніше поняття, загальна стратегія розвитку освіти, педагогічна технологія відображає тактику у реалізації освітніх технологій у навчально-виховному процесі, а технологія навчання моделює шлях освоєння конкретного навчального матеріалу (Дичківська, 2004: 68).

Аналогічні визначення та розбіжності у тому чи іншому вигляді повторюються і в інших українських дослідників (Антонова, 2015; Барладим, 2013; Беднарек Ю. & Анджеєвська А., 2015; Дубасенюк, 2001; Янкович О., Михайліченко & Рудик, 2016 та ін.). Зокрема, у навчальному посібнику «Освітні технології» зазначається, що «освітня технологія – це алгоритм здійснюваних учителями та учнями спільних дій, що систематично діагностуються і спрямовані на забезпечення відповідності результату визначеній меті. (Михайліченко & Рудик, 2016: 35). Водночас тими саме авторами поняття «педагогічна технологія» визначається як створена адекватно до потреб і можливостей особистості і суспільства теоретично обґрунтована навчально-виховна система соціалізації, особистісного і професійного розвитку і саморозвитку людини в освітній установі, яка, внаслідок упорядкованих професійних дій педагога при оптимальності ресурсів і зусиль всіх учасників освітнього процесу, гарантовано забезпечує ефективну реалізацію свідомо визначеної освітньої мети та можливість оптимального відтворення процесу на рівні, який відповідає рівню педагогічної майстерності педагога.

Сисоєва С. О. розуміє педагогічну технологію як педагогічну систему, яка об'єднує три взаємопов'язані компоненти: науковий, процесуально-описовий та процесуально-діючий. Як науковий компонент: педагогічні технології – це частина педагогічної науки, що вивчає і розробляє мету, зміст і методи навчання і проектує педагогічні процеси; як процесуально-описовий – це опис (алгоритм) процесу, сукупність цілей змісту, методів і засобів для досягнення планових результатів навчання; процесуально-діючий – це здійснення технологічного (педагогічного) процесу, функціонування всіх особистісних, інструментальних і методологічних педагогічних засобів (Сисоєва, 2006).

Водночас деякі автори висловлюють сумнів у необхідності розведення понять «освітня» та «педагогічна технологія». Зокрема, у роботі Стрельникова В. Ю. та Брітченка І. Г. зазначається, що вживання терміну «педагогічна технологія» є необґрунтованим, оскільки є невдалим перекладом з англійської мови багатозначного слова «education». На думку авторів, «англійське «educationtechnology» породило український сурогат «освітня технологія», яким, поряд із «педагогічною технологією», хочуть витиснути абсолютно відповідне суті поняття «технологія навчання» (Стрельников&Брітченко, 2013 : 247). Відповідно, наводиться таке визначення цього терміну: «жорсткий алгоритм прийомів, методів, технік навчання, який гарантує досягнення мети» (Стрельников&Брітченко, 2013 : 249).

Таким чином, в українських дослідників простежуються розбіжні погляди на сутність та ієрархічне підпорядкування понять «освітні», «педагогічні» та «навчальні технології». У визначеннях такі технології характеризуються і як наука, і як система способів, принципів і регулятивів навчання, і як реальний процес навчання, і як організація дій педагога, і як алгоритм спільних дій, і як навчально-виховна або педагогічна система.

У зарубіжних працях також існують різні тлумачення поняття «освітні технології». Найчастіше використовується визначення освітньої технології

(educational technology), наведене у «Глосарії термінів із технології освіти» ЮНЕСКО (Glossary, 1986). У цьому джерелі вказується на два можливих значення цього поняття. У своєму початковому сенсі воно стосується використання в освітніх цілях медіа, породжених комунікаційною революцією, таких як аудіовізуальні медіа, телебачення, комп'ютери та інші предмети «апаратного» та «програмного забезпечення». У більш новому та широкому розумінні це поняття позначає системний метод розробки, застосування та оцінювання всього процесу викладання та навчання з урахуванням як технічних, так і людських ресурсів, а також взаємодії між ними, щоб отримати більш ефективну форму навчання.

Аналогічні визначення знаходимо й в більш сучасних джерелах. Наприклад, у роботі «Освітні технології. Буквар для 21 століття» поняття «освітня технологія» визначається як упорядковане використання педагогічних підходів, навчальних стратегій, засобів масової інформації, інструментів, технологій, процесів, процедур, ресурсів та стратегій для покращення досвіду навчання в різних умовах (Huang, Spector, & Yang, 2019 : 4, 6).

У посібнику «Освітні технології» (EducationTechnology, 2015) наведено приклади різних визначень поняття «освітні технології» зарубіжних авторів. Але проглядається розуміння освітньої технології як певного застосування науково обґрунтованих знань, принципів, законів, методів і прийомів до процесів навчання з метою підвищення його результативності, ефективності, полегшення навчання. Серед сучасних визначень домінує бачення освітньої технології як деякого системно організованого процесу навчання. Наприклад, згідно Національної рамкової навчальної програми, NCF (2006), «освітню технологію можна визначити як ефективну організацію будь-якої системи навчання, адаптацію або застосування методів, процесів і продуктів для досягнення визначених освітніх цілей (EducationTechnology, 2015 : 7).

Термін «педагогічні технології» у працях зарубіжних дослідників використовується вкрай обмежено і фактично є тотожним поняттю «освітні

технології». Поняття «навчальні технології» використовується для характеристики безпосередньої роботи вчителя, викладача в класі, на занятті, та суттєво за своїм змістом також не відрізняється від поняття «освітні технології». Наприклад, у Глосарії вищої освіти (Learning Technology) надається таке визначення: технологія навчання – це загальний термін, який описує комунікаційні, інформаційні та технологічні інструменти, що використовуються для покращення навчання, викладання та оцінювання.

Підсумовуючи численні визначення і думки сучасних українських та зарубіжних авторів щодо освітніх технологій, можна надати таке тлумачення цього поняття. *Освітня технологія* - це певна системна організація процесу освітньої діяльності, навчання чи викладання, спрямована на досягання відповідних освітніх (навчальних, управлінських чи виховних) цілей, яка включає використання певних інструментів, технік, прийомів, засобів, ґрунтується на сучасних науково-технічних досягненнях та забезпечує кращу результативність, ефективність навчально-виховного процесу.

Поняття «освітні» та «педагогічні» технології можна вважати певною мірою синонімами, оскільки значних нюансів в їх тлумаченні не спостерігається, а на заході термін «педагогічна технологія» майже не використовується. Навчальна технологіяє за своєю сутністю також освітньою технологією та стосується безпосередньо навчальної діяльності.

Наступним важливим питанням є те, які технології слід сьогодні вважати сучасними. Сьогодні у практиці освітньої діяльності надзвичайно розповсюдженими стають інформаційні технології, тому сучасні технології часто ототожнюються з інформаційними. Також надзвичайно популярним на сьогодні є термін «інноваційні освітні технології», які також використовуються як синонім сучасних освітніх технологій.

Н.Б. Грицай вважає, що термін «сучасні технології» передбачає найбільш ефективні й швидкі способи одержання результатів на певному рівні розвитку суспільства. Особливостями сучасних технологій навчання є зміна характеру діяльності суб'єктів навчального процесу та зміна

пріоритетів від трансляції знань до створення умов для більш повної реалізації особистісного потенціалу тих, хто навчається. Водночас інноваційними називають такі технології, які спираються на нові знання, уміння та компетенції і спрямовані на формування компетентних конкурентоздатних фахівців (Грицай, 2016 : 44). Підтримуємо таку думку автора. Отже сучасними освітніми технологіями слід вважати такі технології освітньої діяльності, які є актуальними, доцільними в умовах сьогодення, частіше використовуються в освіті, забезпечують інтенсивність та ефективність освіти у сучасних умовах.

Щодо інноваційних технологій навчання, то цей термін набув важливого значення для виділення традиційного, застарілого навчання від нового, прогресивного. Наприклад, у роботі Стрельникова В. Ю. та Брітченка І. Г. зазначається, що «інноваційні технології навчання» мають визначатися як такі, що є не просто новими, а такими, що заперечують вже існуючі технології навчання (від лат. *in* – префікс, що означає заперечення; *novatio* – оновлення, зміна – нововведення) (Стрельников&Брітченко, 2013 : 259).

Дичківська І.М. зазначає, що термін «інноваційна педагогічна технологія», який ввійшов у вжиток останнім часом, тлумачать у різних значеннях: як цілеспрямоване систематичне та послідовне впровадження в практику прийомів, способів педагогічних дій і засобів; як комплексний, інтегрований процес, що охоплює суб'єктів, ідеї, способи організації інноваційної діяльності і забезпечує результативність нововведення; як сутнісні зміни, які виявляються в новому способі діяльності, стилі мислення. Відповідно, інноваційними є підходи, що перетворюють характер навчання щодо його цільової орієнтації, взаємодії педагога і учнів, їх позиції в навчальному процесі (Дичківська, 2004: 71).

Вважаємо, що провідною ознакою *інноваційних освітніх технологій* має бути не стільки їх новизна чи ефективність, скільки спрямованість на підготовку здобувачів освіти до інноваційної діяльності, розвиток їхніх інноваційних властивостей (активності, креативності, критичного мислення,

рефлексивності та ін.). Сучасні технології можуть відрізнятися за ступенем їх інноваційності.

Поняття сучасних освітніх технологій не слід також ототожнювати з інформаційними технологіями. Інформаційна технологія навчання – це педагогічна технологія, яка застосовує спеціальні засоби, програмні і технічні засоби (фільми, аудіо- і відеотехніку, комп'ютери, телекомунікаційні сітки) для роботи з інформацією (Кадемія&Кізім, 2017 : 86). І хоча використання інформаційних технологій сьогодні в освіті є пріоритетним та дозволяє значно полегшити, вдосконалити та підвищити ефективність навчання за певних умов, не слід ототожнювати їх з сучасними та з інноваційними технологіями, оскільки не всі сучасні технології спираються на їх використання і не всі інформаційні технології є інноваційними за своєю сутністю.

Проблема аналізу та узагальнення існуючих класифікацій освітніх технологій неодноразово піднімалася у наукових працях українських дослідників (наприклад, Антонова, 2015; Барладим, 2013; Грицай, 2016 та ін.). Найбільш відома на сьогодні класифікація педагогічних технологій запропонована дослідником Г. К. Селевко (Селевко, 2006), який виділяє різноманітні критерії класифікації та види освітніх технологій. Цікавою є також класифікація педагогічних технологій за Д.Г.Левітесом, який поділяє усі педагогічні технології на дві великі групи: предметно-орієнтовані (основна мета навчання – засвоєння знань, вмінь та навичок з конкретних навчальних предметів) та особистісно-орієнтовані (основна мета навчання – особистісний розвиток того, хто навчається) (Левитес, 1998).

Стрельніков В. Ю. та Брітченко І.Г. (Стрельніков&Брітченко, 2013 : 18-19) виділяють чотири основних варіанти педагогічних технологій у вищій школі, які відповідають пріоритетам у розвитку певних індивідуальних властивостей студентів:

- 1) технології, засновані на випереджувачому фіксованому інтелектуальному розвитку студента - реалізуються в системі розвиваючого

навчання, у технологіях проблемного навчання, в евристичних моделях навчання тощо;

2) технології пріоритетного розвитку емоційно-чуттєвої сфери, уяви, творчих можливостей та здібностей через різні види гри, психологічні тренінги;

3) технології пріоритетного розвитку практичного мислення, трудових умінь і навичок;

4) технології духовно-морального становлення особистості, екологічної чистоти підходу до природи студента, виховання в нього шляхетних чеснот на основі віри в його вроджену місію і різноманітні можливості.

Здійснюючи аналіз названих, а також багатьох інших класифікацій, зауважимо, що не всі ці класифікації підходять для використання у практиці підготовки здобувачів вищої освіти до викладацької діяльності. Використання складної класифікації з великою кількістю критеріїв приводить до плутанини, неможливості розглянути усі виділені види технологій. Навпаки, проста класифікація, в якій виділяються лише два-три види освітніх технологій, надто спрощена, не дозволяє побачити відмінності окремих видів технологій.

Деякі з цих класифікацій застарілі, не включають багатьох сучасних освітніх технологій (інтерактивні, евристичні, інформаційні тощо). Окремі автори розглядають переважно авторські технології, що використовуються у загальній середній освіті і не можуть використовуватись на інших рівнях освіти, зокрема у вищій школі.

У зв'язку із зазначеним, в навчальних програмах, підручниках та посібниках з дисциплін, присвячених питанням сучасних освітніх технологій у вищій школі, авторами використовуються свої класифікації.

Нами було вивчено п'ять робочих навчальних програм дисциплін, присвячених вивченню сучасних освітніх технологій, випадково знайдених у мережі Інтернет. Програми були розроблені для різних спеціальностей педагогічного та непедагогічного спрямування, та використовувались для

підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського), другого (магістерського) та третього (освітньо-наукового) рівнів освіти до викладацької діяльності. На основі аналізу змісту дисциплін були виокремлені освітні технології, які пропонуються для вивчення, які інколи поєднуються у певні групи (табл 1).

Таблиця 1

Сучасні освітні технології у змісті дисциплін, що використовуються при підготовці викладачів у ЗВО

Навчальні програми	Освітні технології та їх види
<p>Робоча програма навчальної дисципліни «Педагогічні технології» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Галузь знань 01 «Освіта / Педагогіка» Спеціальність 015 «Професійна освіта» (015.37 «Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології»)/ Укл.: Виговська С. В., Варава О. Б. Національний університет біоресурсів і природокористування України 2020</p>	<p>Особистісно-орієнтовані педагогічні технології. Технологія розвивального навчання. Програмоване навчання. Технологія модульного навчання. Технологія проблемного навчання. Ігрові технології навчання. Технологія проектного навчання.</p>
<p>Малафійк І.В. Робоча програма навчальної дисципліни «Освітні технології» для здобувачів освітнього ступеня магістр галузі знань 07 Управління та адміністрування спеціальності 073 Менеджмент за освітньо-професійною програмою «Управління навчальним закладом». Рівненський державний гуманітарний університет. 2021.</p>	<p>Освітні технології, що базуються на особливостях особистісної орієнтації педагогічного процесу</p> <ul style="list-style-type: none"> – Технології педагогічної підтримки і супроводу індивідуальної траєкторії розвитку і саморозвитку особистості здобувача освіти. Технологія педагогічного супроводу обдарованої молоді. Здоров'я зберезувальні освітні технології у навчальному закладі. <p>Освітні технології, спрямовані на активізацію та інтенсифікацію діяльності здобувачів освіти.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ігрові технології, проектні технології, проблемне навчання, інтерактивне навчання. Професійно-спрямовані технології навчання. – Кейс-технологія, портфоліо, дослідницькі технології, технологія – проектування освітнього середовища вищого навчального закладу, технології – моделювання професійної діяльності фахівця. <p>Освітні технології, що визначаються ефективністю управління та організацією навчального процесу</p>

	<p>– Програмоване і модульне навчання. Технології дистанційного навчання, самоосвіти, розв’язання педагогічних задач і проблем, технологія професійного портфолію.</p> <p>Інформаційно-комунікаційні освітні технології в умовах інформатизації освітнього середовища</p>
<p>Тур О.М., Робоча програма навчальної дисципліни «Сучасні освітні технології у вищій школі» для підготовки докторів філософії всіх спеціальностей. Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» 2020.</p>	<p>Технології традиційного та проблемного навчання.</p> <p>Технології особистісно-орієнтованого та розвивального навчання у вищій школі.</p> <p>Технології дослідницького (евристичного) навчання у вищій школі.</p> <p>Імітаційні технології навчання</p> <p>– Ігрові технології навчання. Соціально-психологічний тренінг як технологія навчання.</p> <p>Дискусійні технології навчання. Технології навчання у співробітництві.</p> <p>Технологія розвитку критичного мислення.</p> <p>Модульні технології як відкриті системи навчання.</p> <p>– Технологія ситуаційного навчання (кейс-метод).</p> <p>Технології інформаційного та програмованого та навчання.</p> <p>– Гіпертекстова технологія в системі інформаційної освіти. Застосування комп’ютерних технологій як інструментів пізнання.</p> <p>– Цілі та характерні риси технології програмованого навчання.</p> <p>Проектні технології.</p> <p>Технології дистанційного навчання у вищій школі.</p>
<p>Лігоцький А.О. Програма навчальної дисципліни «Сучасні освітні технології у вищій школі» для здобувачів першого наукового ступеня доктора філософії аспірантури та докторантури із спеціальності 053 «Психологія» галузі науки 05 «Соціальні та поведінкові науки» та 033 «Філософія» галузі науки 03 «Гуманітарні науки». Національна академія внутрішніх справ. 2016</p>	<p>Сучасні інноваційні технології навчання у вищих навчальних закладах</p> <p>– Порівняльні характеристики традиційної і активної форми навчання. Класифікація технологій активного навчання. Характеристика неімітаційних та імітаційних технологій активного навчання (ігрове навчання, психологічна характеристика гри, етапи гри та підготовка до неї, види навчальної гри, ділова гра, рольова гра, технологія підготовки і проведення навчальної гри, можливості навчальної гри). Проблемне навчання.</p> <p>Моделі світової практики технологій заочного та дистанційного навчання в юридичних вищих навчальних закладах</p> <p>Поняття дистанційного та заочного навчання.</p> <p>Контекстне навчання.</p>
<p>Робоча навчальна програма «Інноваційні педагогічні технології» для студентів спеціальності /Укл. О.І. Огієнко. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України 2014.</p>	<p>Особистісно-орієнтована освіта і технології.</p> <p>Технології розвивального навчання.</p> <p>Технології інтерактивного навчання.</p> <p>Проектна технологія навчання.</p> <p>Інформаційні технології.</p> <p>Технології розвитку творчого потенціалу особистості.</p>

В ході аналізу було виявлено суттєві розбіжності у переліку сучасних освітніх технологій та не дуже вдалі намагання їх класифікувати. Інколи викликають питання віднесення тих чи інших технологій до певних груп.

Вважаємо за необхідне представити авторську класифікацію сучасних освітніх технологій, яка використовується в процесі викладання навчальних дисциплін у ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», а саме дисциплін: «Сучасні освітні технології» (для підготовки здобувачів освіти третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти всіх спеціальностей); «Інноваційні та інформаційні технології навчання» (для підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 015 – Професійна освіта (Економіка) із галузі знань 01 Освіта / Педагогіка); «Сучасні технології навчання дорослих» (для підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 053 – Психологія із галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки); «Інноваційні та психологічні аспекти сучасної освіти» (для підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 122 – Комп'ютерні науки із галузі знань 12 Інформаційні технології).

Ми пропонуємо класифікувати сучасні освітні технології, зокрема технології навчання, за їх ключовою ознакою, об'єктом, основною спрямованістю, ідеєю, яка поєднує ці технології. Також види технологій розташовані за зростанням їх інноваційності – від досить ефективних, але менш інноваційних до технологій, що здатні максимально сприяти прояву та розвитку інноваційних властивостей особистості (рис. 1).

Технології предметно-орієнтованого навчання – вид навчальних технологій, що забезпечують високий рівень предметних знань, вмінь та навичок, спрямовують учнів на вивчення певного навчального предмету, навколо якого й будується весь навчальний процес.

Технології особистісно-орієнтованого навчання – вид навчальних технологій, що забезпечують умови для прояву індивідуальних особливостей учнів, розкриття їхнього внутрішнього потенціалу, розвитку та саморозвитку.

Рис. 1. Класифікація технологій навчання за зростанням інноваційності

Технології інтерактивного навчання – вид технологій навчання, що ґрунтуються на активній взаємодії тих, хто навчає, та тих, хто навчається.

Технології продуктивного навчання– вид навчальних технологій, що спрямовані на отримання конкретного продукту в результаті самостійної предметної діяльності учня згідно із загальними вимогами навчання.

Технології евристичного навчання– вид навчальних технологій, які сприяють прояву і розвитку творчих якостей учнів, інтенсифікують процеси мислення, креативності, формують дослідницькі якості.

Додатково доцільно виділити дві групи сучасних освітніх технологій, які є наскрізними та забезпечують реалізацію навчального процесу – інформаційні технології в освіті та технології інноваційного контролю та оцінювання в навчанні.

Інформаційні технології в освіті - системи, засоби, створені для виробництва, передачі, відбору, трансформації (обробки) і використання інформації у вигляді звуку, тексту, графічного зображення і цифрової інформації, частіше – комп'ютерні технології, спрямовані на полегшення процесу навчання та збільшення його ефективності. До інформаційних технологій, що можуть використовуватись в освіті, можна віднести: Web-технології, технологію дистанційного навчання, мультимедійні технології, хмарні технології, технологію мобільного навчання, соціомедійні технології та інші.

Технології інноваційного контролю та оцінювання в навчанні – системи контрольно-оціночної діяльності, якімають посилити і полегшити навчальний процес, зробити контроль таким, що викликає в учнів бажання навчатися, активізує їх творче мислення та створює продуктивне навчальне середовище. До таких технологій ми відносимо технологію рефлексивного контролю, технологія ігрового контролю, технологію дидактичного тестування (у тому числі онлайн-тестування), технологію рейтингового контролю і оцінювання.

Дискусія. Результати проведеного дослідження дозволяють продемонструвати досвід вирішення проблеми уточнення розуміння та класифікації сучасних освітніх технологій, що можуть вивчатись у змісті відповідних дисциплін при підготовці майбутніх викладачів у ЗВО. Водночас запропоновані рішення не вичерпують всіх аспектів проблеми. Кожен науковець та викладач може представити своє бачення можливих рішень, надати краще обґрунтування та здійснити глибший аналіз наукових джерел, у тому числі зарубіжних авторів. Ми намагалися максимально відійти від однотипних визначень поняття і класифікацій сучасних освітніх технологій, що зустрічаються у наукових працях українських дослідників, додати зарубіжний досвід, порівняти теоретичні напрацювання з практичними здобутками. У подальших дослідженнях пропонується поглиблювати пошук та обґрунтування сучасних освітніх технологій на різних рівнях освіти.

Висновки.

1. У ході аналізу науково-педагогічної літератури було встановлено, що термін «технологія» щодо освітнього процесу нині використовується дуже активно поряд з більш традиційними поняттями, однак і в українських, і в зарубіжних дослідників простежуються розбіжні погляди на сутність та ієрархічне підпорядкування понять «освітні», «педагогічні» та «навчальні технології». Підсумовуючи численні визначення і думки сучасних українських та зарубіжних авторів щодо освітніх технологій, було надано тлумачення цього поняття, а також визначено відмінності у розумінні понять «освітня», «педагогічна», «навчальна», «сучасна», «інноваційна» та «інформаційна технологія».

2. Проблема аналізу та узагальнення існуючих класифікацій освітніх технологій неодноразово піднімалася у наукових працях українських дослідників. Однак не всі наявні класифікації підходять для використання у практиці підготовки здобувачів вищої освіти до викладацької діяльності у зв'язку із надмірною складністю чи спрощеністю, застарілістю, спрямованістю лише на окремі рівні освіти тощо.

3. На основі вивчення робочих програм навчальних дисциплін, присвячених вивченню сучасних освітніх технологій було виявлено суттєві розбіжності у переліку сучасних освітніх технологій та не дуже вдалі намагання їх класифікувати.

4. На основі здійсненого аналізу було обґрунтовано класифікацію сучасних освітніх технологій за зростанням інноваційності, яка може використовуватись при підготовці здобувачів вищої освіти до викладацької діяльності, а також надано характеристику окремим видам технологій.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Антонова, О. Є. (2015). Педагогічні технології та їх класифікація як наукова проблема. *Сучасні технології в освіті. Ч. 1. Сучасні технології навчання : наук.-допом. бібліогр. покажч.* Вип. 2 / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського ; [упоряд.: Філімонова Т. В., Тарнавська С.

В., Орищенко І. О. та ін. ; наук. консультант Антонова О. Є. ; наук. ред. Березівська Л. Д.]. Київ, 8 - 15.

Барладим, В. М. (2013). Педагогічні технології: аналіз та перспективи їх використання. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 37 (5). 116-126.

Грицай, Н. Б. (2016). Сучасні технології навчання у методичній підготовці майбутніх учителів біології. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*. 30, 40-48.

Дичківська, І. М. (2004). *Інноваційні педагогічні технології* : навч. посіб. Київ : Академвидав. 352.

Дубасенюк, О. А. (2001). Технологічний підхід до професійно-педагогічної підготовки: пошуки та перспективи. *Технології професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів: Навчальний посібник* /За ред. О.А.Дубасенюк. – Житомир: Житомир. держ. пед.ун-тет, 4-12.

Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій (2012). Автор-укладач Н. П. Наволокова. Х.: Вид. група «Основа», 176.

Кадемія, М. Ю. & Кізім, С.С. (2017). *Інформаційно-комунікаційні технології навчання: термінологічний словник*. Вінниця: ФОП Тарнашинський О. В., 295.

Левитес, Д.Г. (1998). *Практика обучения: современные образовательные технологии*. Воронеж : МОДЭК ; Москва : Институт практической психологии, 288.

Михайліченко, М. В. & Рудик Я. М. (2016). *Освітні технології: навчальний посібник*. Київ : ЦП «КОМПРИНТ», 583.

Постоян, Т. Г. (2014). *Освітні технології* [Текст] : навч. посіб. Одеса : Букаєв Вадим Вікторович, 202.

Прокопів, Л. (2017). *Інноваційні технології навчання і виховання у ВНЗ: навчально-методичний посібник*. Івано-Франківськ, 166.

Селевко, Г. К. (2006). *Энциклопедия образовательных технологий: В 2 т. Т. 1*. Москва : НИИ школьных технологий, 816.

Сисоєва С. О. (2006). Педагогічні технології: коротка характеристика сутнісних ознак. *Педагогічний процес: теорія і практика* : зб. наук. пр. 2, 127–131.

Стрельніков, В. Ю. & Бритченко, І. Г. (2013). *Сучасні технології навчання у вищій школі : модульний посібник для слухачів авторських курсів підвищення кваліфікації викладачів МППК ПУЕТ*. Полтава: ПУЕТ, 309.

Янкович О., Беднарек Ю. & Анджеєвська А. (2015). *Освітні технології сучасних навчальних закладів: навчально-методичний посібник*. Тернопіль: ТНПУ ім В. Гнатюка. 212.

Education Technology. (2015). Directorate of Distance Education Tripura University. Vikas Publishing House. Retrieved from URL: <https://tripurauniv.ac.in/Content/pdf/StudyMaterialsDetail/MA%20Education%201st%20Semester/EDCN-704C-Educational%20Technology.pdf>

Glossary of educational technology terms (1986). Paris: UNESCO. 243. Retrieved from URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000071833>

Huang, R.J. Spector, M. & Yang, J. (2019). *Educational Technology. A Primer for the 21st Century*. Springer Nature Singapore Pte Ltd. 2019. 248 p.

Learning Technology *The Glossary of Higher Ed. All the terms that matter in post-secondary education*. Retrieved from URL: <https://tophat.com/glossary/l/learning-technology/>

REFERENCES

Antonova, O. Ye. (2015). Pedahohichni tekhnolohii ta yikh klasyfikatsiia yak naukova problema [Pedagogical technologies and their classification as a scientific problem]. *Suchasni tekhnolohii v osviti. Ch. 1. Suchasni tekhnolohii navchannia : nauk.-dopom. bibliohr. pokazhch. Vyp. 2 / NAPN Ukrainy, DNPB Ukrainy im. V. O. Sukhomlynskoho ; [uporiad.: Filimonova T. V., Tarnavska S. V., Oryshchenko I. O. ta in. ; nauk. konsultant Antonova O. Ye.; nauk. red. Berezivska L. D.]*. Kyiv, 8 - 15.

Barladym, V. M. (2013). Pedahohichni tekhnolohii: analiz ta perspektyvy yikh vykorystannia [Pedagogical technologies: analysis and prospects of their use.]. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia*. 37 (5). 116-126.

Hrytsai, N. B. (2016) Suchasni tekhnolohii navchannia u metodychnii pidhotovtsi maibutnikh uchyteliv biolohii [Modern teaching technologies in methodical training of future biology teachers]. *Visnyk Hlukhivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Oleksandra Dovzhenka*. 30, 40-48.

Dychkivska, I. M. (2004). *Innovatsiini pedahohichni tekhnolohii* [Innovative pedagogical technologies]: navch. posib. Kyiv: Akademvydav. 352.

Dubaseniuk, O. A. (2001). Tekhnolohichni pidkhid do profesiino-pedahohichnoi pidhotovky: poshuky ta perspektyvy [Technological approach to professional and pedagogical training: searches and prospects]. *Tekhnolohii profesiino-pedahohichnoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv: Navchalnyi posibnyk /Za red. O.A.Dubaseniuk. – Zhytomyr: Zhytomyr. derzh. ped.un-tet*, 4-12.

Entsyklopediia pedahohichnykh tekhnolohii ta innovatsii [Encyclopedia of pedagogical technologies and innovations] (2012). Avtor-ukladach N. P. Navolokova. Kh.: Vyd. hrupa «Osnova», 176.

Kademiia, M. Yu. & Kizim, S.S. (2017). *Informatsiino-komunikatsiini tekhnolohii navchannia: terminolohichni slovnyk* [Information and communication technologies of education: terminological dictionary]. Vinnytsia: FOP Tarnashynskiy O. V., 295.

Levytes, D. H. (1998). *Praktyka obucheniya : sovremennyye obrazovatelnyye tekhnolohyy*. [Practice of training: modern educational technologies]. Voronezh: MODƏK ; Moskva : Ynstytut praktycheskoi psikholohyy, 288.

Mykhailichenko, M. V. & Rudyk Ya. M. (2016). *Osvitni tekhnolohii: navchalnyi posibnyk* [Educational technologies: training manual]. Kyiv: TsP «KOMPRYNT», 583.

Postoian, T. H. (2014). *Osvitni tekhnologii [Tekst] : navch. posib.* [Educational technologies [Text]: education. manual] Odesa : Bukaiev Vadym Viktorovych, 202.

Prokopiv, L. (2017) *Innovatsiini tekhnologii navchannia i vykhovannia u VNZ: navchalno-metodychnyi posibnyk* [Innovative technologies of education and training in universities: educational and methodological manual]. Ivano-Frankivsk, 166.

Selevko, H. K. (2006). *Энцыклопедыя obrazovatel'nykh tekhnolohyiu* [Encyclopedia of educational technologies]. V 2 t. T. 1. Moskva : NYY shkol'nykh tekhnolohyi, 816.

Sysoieva S. O. (2006). *Pedahohichni tekhnologii: korotka kharakterystyka sutnisnykh oznak* [Pedagogical technologies: a brief description of essential features]. *Pedahohichni protses: teoriia i praktyka : zb. nauk. pr.* 2, 127–131.

Strelnikov, V. Yu. & Britchenko, I. H. (2013). *Suchasni tekhnologii navchannia u vyshchii shkoli : modulnyi posibnyk dlia slukhachiv avtorskykh kursiv pidvyshchennia kvalifikatsii vykladachiv MIPK PUET* [Modern learning technologies in higher education: a modular guide for students of the author's professional development courses for teachers of MIPK PUET]. Poltava : PUET, 309.

Yankovych O., Bednarek Yu. & Andzheievska A. (2015). *Osvitni tekhnologii suchasnykh navchalnykh zakladiv: navchalno-metodychnyi posibnyk* [Educational technologies of modern educational institutions: educational and methodological manual.]. Ternopil : TNPU im V. Hnatiuka. 212.

Education Technology. (2015). Directorate of Distance Education Tripura University. Vikas Publishing House. Retrieved from URL: <https://tripurauniv.ac.in/Content/pdf/StudyMaterialsDetail/MA%20Education%201st%20Semester/EDCN-704C-Educational%20Technology.pdf>

Glossary of educational technology terms (1986). Paris : UNESCO. 243. Retrieved from URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000071833>

Huang, R.J. Spector, M. & Yang, J. (2019). *Educational Technology. A Primer for the 21st Century.* Springer Nature Singapore Pte Ltd. 2019. 248 p.

Learning Technology The Glossary of Higher Ed. All the terms that matter in post-secondary education. Retrieved from URL: <https://tophat.com/glossary/l/learning-technology/>

M. Artyushina, O. Sarkisova

MODERN EDUCATIONAL TECHNOLOGIES IN THE THEORY AND PRACTICE OF THE PREPARATION OF HIGHER EDUCATION STUDENTS FOR TEACHING ACTIVITIES

Abstract

*The article is devoted to the problem of using modern educational technologies in higher education. **The purpose** of the study was to identify a clear and modern definition of the "educational technology" concept, as well as to*

substantiate such a classification of modern educational technologies that can be used in the preparation of students of higher education for teaching.

*The research was based on the use of several theoretical and empirical **methods**: analysis, comparison and generalization, as well as the study of pedagogical experience and activity products.*

On the basis of theoretical analysis and comparison, the modern interpretation of the essence of the "educational technology" concept was revealed. Its discrepancy with the concepts of "pedagogical", "educational", "innovative" and "information technology" is shown. The comparison of the most famous classifications of educational technologies described by modern Ukrainian researchers was made. The shortcomings of the existing classifications are identified. The importance of the substantiating a clear classification of modern educational technologies for using it in preparing students for teaching has been proven.

Based on the study of the curricula of disciplines used in higher education institutions to prepare future students of higher education for teaching, the practical experience of classifying modern educational technologies was studied.

Based on the generalization, the author's classification of modern educational technologies according to the criterion of innovativeness was developed and the experience of its use in the preparation of students of higher education for teaching at the Vadym Hetman Kyiv National University of Economics was described.

***The results** of the study proved the effectiveness of using the offered classification of modern educational technologies in the preparation of students of higher education for teaching.*

*Based on the results of the study, **conclusions** about the effectiveness and perspective of using the offered classification of modern educational technologies in scientific research and teaching practice were formulated.*

***Keywords:** innovative educational technology; informational educational technology; classification of educational technologies; educational technology; pedagogical technology.*